

PŘEHLED VYBRANÝCH NOVĚ VYTVOŘENÝCH A ADAPTOVANÝCH DIAGNOSTICKÝCH NÁSTROJŮ PRO OSOBY S NARUŠENOU KOMUNIKAČNÍ SCHOPNOSTÍ

AN OVERVIEW OF SEVERAL NEWLY CREATED OR ADAPTED DIAGNOSTIC TOOLS FOR PEOPLE WITH COMMUNICATION DISORDERS

Mgr. Lucie Václavíková¹

doc. Mgr. Kateřina Vitásková, Ph.D.¹

¹Ústav speciálněpedagogických studií, Pedagogická fakulta, Univerzita Palackého, Žižkovo náměstí 5, 779 00 Olomouc

lucie.vaclavikova03@upol.cz

Mgr. Lucie Václavíková

Doc. Mgr. Kateřina Vitásková, Ph.D.

Abstrakt

Příspěvek představuje čtyři diagnostické nástroje určené pro jedince s narušenou komunikační schopností. Jedná se o *Hodnocení úrovně pragmatické jazykové roviny u osob s poruchou autistického spektra* určený pro děti; *Test porozumění větám* k diagnostice porozumění mluvené řeči u dětí i dospělých s různými diagnózami; *Afaziologický screeningový test* pro detekci afázie; dále o českou pracovní verzi Škály hodnotící srozumitelnost řeči v kontextu pro děti s (nejen) artikulačními a fonologickými poruchami. Pro každý diagnostický nástroj je stručně uveden jeho obecný popis a některé výsledky z ověřování.

Abstract

The article presents four diagnostic tools for people with communication disorders. It includes *The evaluation of pragmatic level of language in children with autism spectrum disorder*; a "Sentence Comprehension Test" (*Test porozumění větám*) designed for children and adults with various diagnoses; "Aphasia Screening Test" (*Afaziologický screeningový test*) to determine the presence or absence of aphasia; and draft czech version of *Intelligibility in Context Scale* for children with speech sound disorders. A brief description of the diagnostic tools and some statistical results are provided for each of them.

Klíčová slova

diagnostické nástroje, narušená komunikační schopnost, pragmatika komunikace, porucha autistického spektra, porozumění větám, screening afázie, srozumitelnost řeči

Key words

diagnostic tools, communication disorders, pragmatics of communication, autism spectrum disorder, sentence comprehension, screening of aphasia, intelligibility of speech

Úvod do problematiky

Jedním z úkolů logopedie jako vědního oboru je cílená implementace nových, na důkazech založených poznatků (tzv. evidence-based knowledge) do klinické praxe. Jednou z oblastí výzkumu je tvorba diagnostických nástrojů pro děti a dospělé s narušenou komunikační schopností. Diagnostické nástroje, které vycházejí ze současných poznatků a jsou metodologicky podloženy, slouží ke kvalitnímu a zpřesnění diagnostiky, jež by se kromě klinických zkušeností diagnostiků měla opírat právě o podložená data. Na základě kvalitně provedené diagnostiky lze stanovit správný diagnostický závěr a přesněji zacílit terapii pro konkrétního jedince.

Ačkoliv se v tuzemsku počet testů pro osoby s narušenou komunikační schopností zvyšuje (např. Dotazník vývoje komunikace II, 2017; revidovaná verze Vyšetření fatických funkcí, 2018; Komplexní diagnostická baterie pro posuzování jazykových a fonologických schopností v předškolním a raném školním věku, v přípravě), stále se v logopedické praxi potýkáme s jejich nedostatkem.

Na Ústavu speciálněpedagogických studií Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci ve spolupráci s dalšími odbornými pracovišti vznikají diagnostické nástroje určené k výzkumným

účelům, ale také pro klinickou praxi, a to pod dílčím specifickým výzkumem IGA_PdF_2018_024, IGA_PdF_2019_026 a dále pod GAČR (GA14-31457S, 2014/2016). Jsou určeny pro dospělé a/nebo děti s narušenou komunikační schopností. Na jejich tvorbě a ověřování se podílí celá řada osob a institucí (uvedeny jsou vždy u konkrétního diagnostického nástroje).

Hodnocení úrovně pragmatické jazykové roviny u osob s poruchou autistického spektra

V rámci řešení grantového úkolu GAČR (GA14-31457S, 2014/2016, hlavní řešitel: doc. Mgr. Kateřina Vitásková, Ph.D.) byl vytvořen komplexní hodnotící nástroj Hodnocení úrovně pragmatické jazykové roviny u osob s poruchou autistického spektra, určený pro logopedy. Na tvorbě a ověřování materiálu se kromě hlavní řešitelky podílel především řešitelský tým Mgr. Lucie Kytarová, Mgr. Lucie Schwarzková, Mgr. Jana Mironova Tabachová a PhDr. Alena Hlavinková, Ph.D.¹

Materiál je vytvořen pro děti od 5 do 18 let. Obsahuje především test na vnímání graficky zpracovaných vizuálních pragmatických jazykových schémat², demonstrujících běžné sociálně-komunikační situace ve vazbě na nejužší sociální skupinu a prostředí dítěte, a dále test umožňující analýzu výkonu shodných vyšetřovaných oblastí pozorováním. Obě části jsou následně komparovány, vyhodnocován je rozdíl mezi výkony doplněný o kvalitativní analýzu výkonu, opírající se o komunikaci s dítětem týkající se zdůvodnění výběru „správného obrázku“. Základními hodnocenými oblastmi celého materiálu jsou problémové chování, zrakový kontakt, sociální interakce a schopnosti (pozdrav, oslovení, loučení, střídání komunikačních rolí a komunikační pravidla), motorická imitace a mimika.

Prostřednictvím tohoto nástroje byly komparovány výkony dětí s PAS s dětmi se specificky narušeným vývojem řeči, lehkým mentálním postižením a dětmi z typické (intaktní) populace bez diagnostikované vývojové intelektové, somatické, senzorické či jazykové poruchy. Blíže o hodnocení, jeho strukturu a využití např. v publikacích Vitásková, Kytarová, 2017a;

2017b; 2017c. Kontinuálně probíhá další výzkumné ověřování za účelem zpřesnění a další adaptace materiálu (včetně zpřesňujících doplňujících hodnotících kritérií týkajících se gestikulace, orosenzoriky, percepčně-motorických dovedností apod.; viz např. Vitásková, 2017; Vitásková, Mironova Tabachová, 2019 [in print]) a jeho konfrontace s variabilním diagnostickým prostředím s akcentací možnosti úpravy materiálu i pro jeho využití u původně plánované skupiny dětí v mladším předškolním věku a dětí s minimální verbální komunikací nebo u dětí s jinými příbuznými diagnózami (viz např. Švecová, 2019; Švecová, Vitásková, 2019 [in print]).

Test porozumění větám

V rámci řešení specifického výzkumu IGA_PdF_2018_024 (hlavní řešitel: doc. Mgr. Kateřina Vitásková, Ph.D.) a IGA_PdF_2019_026 (hlavní řešitel: doc. Mgr. Kateřina Vitásková, Ph.D.) byl ke zhodnocení dílčích funkcí u osob s neurogenními poruchami komunikace ze slovenského originálu adaptován test³ zaměřený na hodnocení porozumění mluvené řeči na úrovni vět. Na Slovensku je znám jako Test porozumenia viet (Marková et al., 2015), jeho česká adaptace nese název **Test porozumění větám (TPV)**; blíže k adaptaci Václavíková, 2018). Poděkování náleží doc. PaedDr. Janě Markové, Ph.D. za udělení souhlasu s adaptací testu, RNDr. Mileně Krškové, vybraným studentkám 3. a 4. ročníku oboru logopedie⁴ a v neposlední řadě všem zapojeným účastníkům výzkumu.

Podstatou testu je výběr jednoho ze čtyř obrázků, a to na základě vyslechnuté instrukce, přičemž všechny obrázky znázorňují stejnou činnost. Pouze jeden obrázek je správný, ostatní jsou tzv. distraktory. Ačkoliv v našich podmínkách je znám Token test (De Renzi, Vignolo, 1962; česká adaptace Bolceková, Preiss, Krejčová, 2015) pro posuzování poruch porozumění mluvené řeči, pouze VI. část tohoto diagnostického nástroje pracuje s morfologií a syntaxí jazyka. Test porozumění větám obsahuje věty s různou

syntaktickou strukturou⁵ a lingvistickými faktory (např. krátké a dlouhé věty, jednoduché věty a souvětí aj.), a tudíž s gramaticky komplexními větami v jeho celém obsahu. Vyhodnocení testu je kvantitativní (max. počet dosažených bodů je 96) a kvalitativní (tj. analýza chyb). Na základě analýzy chyb je možné identifikovat deficit v pracovní verbální paměti, lexikálně-sémantický či syntaktický deficit (Marková et al., 2015).

Posuzování porozumění větám je bližší přirozené každodenní komunikaci než „pouhé“ posuzování porozumění na úrovni slov. Lze jím postihnout i méně zřejmé narušení porozumění u různých skupin osob s narušenou komunikační schopností. Klinická využitelnost spadá nejen do oblasti testování dospělých jedinců s afázií, současné studie naznačují přesah také do oblasti neurodegenerativních onemocnění – tj. osoby s primární progresivní afázií (Kertesz, Harciarek, 2014; Marshall et al., 2018), s Alzheimerovou nemocí (např. Caplan, 2013; Marková et al., 2015; Marková et al., 2017), s Parkinsonovou nemocí (např. Walsh, Smith, 2011; Getz, Levin, 2017; Marková et al., 2018) či s roztroušenou sklerózou (např. Sonkaya, Bayazit, 2018; Košťálová, 2019).

Prostřednictvím české adaptace TPV byly otestovány intaktní osoby různého pohlaví, věku a vzdělání (vyloučeny byly osoby s neurologickým či psychiatrickým onemocněním, specifickými poruchami učení v anamnéze atd.). Celkem bylo do studie zařazeno 273 intaktních osob. Na základě testování byly stanoveny pro českou populaci normy formou percentilu, a to pro celý výzkumný soubor, a dále dle dosaženého vzdělání, které se prokázalo jako faktor mající významný vliv na porozumění větám. Naopak pohlaví ani věk neovlivňují dosažený výsledek v testu. Blíže informace k ověřování testu v rámci předvýzkumu viz Václavíková, 2019; dále Václavíková, 2020 [in print]. Test porozumění větám s normami pro dospělou populaci je v přípravě k vydání.

Afaziologický screeningový test

Ke zjištění přítomnosti či nepřítomnosti fatické poruchy zejména v její akutní

¹ Inspirací byla i realizace diplomové práce Mgr. Heleny Mikudové (Mikudová, 2014).

² Autorkou ilustrací a grafiky pro obrazový podnětový materiál je Mgr. Jitka Kynčlová, podíl na adaptaci grafických materiálů má Mgr. Hana Helebrantová. Pro výzkumné účely projektu GAČR vytvořila tištěné i reliéfní verze karet (včetně verze na stojánku) a PVC (odolnější vůči manipulaci a využitelné i pro osoby nevidomé) firma MARF, s. r. o.

³ Lingvistickou analýzu překladu testu, na základě které bylo možné provést jazykovou adaptaci, provedla Mgr. Kateřina Danielová.

⁴ Alžběta Dubská, Klára Gaňová, Ivana Kozlíková, Andrea Kryšková, Alexandra Kulová, Michaela Myslíková, Kristina Novotná

⁵ Příklady vět: 1) věta objekt-sloveso-subjekt – Dítě myje máma s tmavými vlasy; 2) pasivum – Máma v tmavých šatech je líbána; 3) vztažná včleněná věta subjektová – Stará žena, která právě teď tlačí muže, má tmavé vlasy; 4) vztažná včleněná věta objektová – Mladá máma, kterou právě teď líbá dcera, má světlé šaty; 5) vztažná věta připojená zprava subjektová – Ženu tlačí muž, který má světlé vlasy; 6) vztažná věta připojená zprava objektová – Pes honí kočku, která má černé uši.

fázi byl adaptován do českého jazyka⁶ Aphasia-Schnell-Test (Kroker, 2006). Definitivní česká verze testu byla pojmenována jako **Afaziologický screeningový test (ASTcz)**. Test je v přípravě k vydání pod Nakladatelstvím Logos, s. r. o., které také zakoupilo práva k testu. Na tvorbě a ověřování se podílel tým Mgr. Jitka Kaulfuss, Mgr. Lucie Václavíková, doc. Mgr. Kateřina Vitásková, Ph.D., dále poděkování náleží kolektivu pracovníků Carpe Diem Bohemia, s. r. o., Mgr. Julii Čefelínové, Mgr. Petře Klusáčkové, doc. MUDr. Zdeňku Benešovi, CSc., Mgr. Petře Valentové, MBA, RNDr. Mileně Krškové a všem zúčastněným osobám, které svolily k testování. Vznik testu byl podpořen specifickým výzkumným projektem IGA_PdF_2019_026.

Hodnoceními oblastmi v rámci ASTcz jsou vyjadřování, porozumění, čtení a psaní. U subtestu *Porozumění 1* má testovaná osoba ukázat na obrázku horské krajiny objekty jmenované examínátorem. V případě subtestu *Porozumění 2* ukazuje testovaná osoba na geometrické tvary umístěné zvlášť na druhé straně archu papíru, a to na základě instrukcí vyšetřujícího. V následujícím subtestu *Vyjadřování 1* je úkolem testovaného po dobu jedné minuty verbálně popsat obrázek horské krajiny. Subtest *Vyjadřování 2* je zaměřen na sémantickou verbální fluenci v podobě vyjmenování co největšího počtu zvířat. Následující subtest *Čtení* je zaměřen na porozumění čteným slovům či krátkým větám. V posledním subtestu *Psaní* je úkolem vyšetřované osoby napsat své jméno a příjmení a následně písemně popsat, co vidí na obrázku. Test je v akutní fázi onemocnění možné zkrátit o část vyjadřování a psaní (tzv. verze bez exprese). Jedná se o screeningový test s velmi krátkou dobou administrace (5–15 minut) a minimem potřebných pomůcek. Test mohou administrovat také lékaři a jiné nelékařské zdravotnické profese.

Ve své původní německé verzi má tento screeningový nástroj stanovené normy. Česká verze testu byla v rámci předvýzkumu ověřována na celkem 66 osobách (v kontrolní skupině $n = 40$, v klinické skupině $n = 26$). Byly prokázány velmi dobré psychometrické vlastnosti, a sice souběžná validita ($r_s = 0,88$), reliabilita ($\alpha = 0,97$) a diskriminační schopnost testu ($U = 2,5$, p -hodnota $< 0,00001$). Bližší informace k předvýzkumu viz Václavíková, Kaulfuss, 2020 [in print]. Test bude dále ověřován na větším výzkumném souboru osob.

Škála hodnotící srozumitelnost řeči v kontextu

V rámci řešení specifického výzkumu IGA_PdF_2019_026 (hlavní řešitel: doc. Mgr. Kateřina Vitásková, Ph.D.) vznikla nejen pro děti s artikulačními a fonologickými poruchami (dle MKN-10 kód F80.0) pracovní česká verze škály *Intelligibility in Context Scale* (Škála hodnotící srozumitelnost řeči v kontextu). Kromě hlavní řešitelky se na tvorbě a ověřování pracovní verze škály podílely Mgr. Lucie Václavíková a Mgr. Eva Švecová. Poděkování náleží také prof. McLeod a dále všem ředitelům mateřských škol, rodičům a jejich dětem, kteří byli ochotni se do této pilotní studie zapojit.

Tato škála je přeložena do více než 60 jazyků, vč. slovenského jazyka (Buntová, 2013). Jednotlivé verze jsou dostupné online. Jedná se o tzv. „parent report scale“, kdy rodiče hodnotí srozumitelnost řeči svého dítěte při komunikaci s různými komunikačními partnery (od známých k cizím osobám)⁷ na pětibodové škále (vždy–obvykle–někdy–zřídka–nikdy).

Dle autorů je škálu možné použít pro děti monolingvní i multilingvní, s artikulačními či fonologickými poruchami, vývojovou verbální dyspraxií, sluchovým postižením atp. (McLeod, Harrison,

McCormack, 2012). Dle Buntové, Gúthové (2016) se hodnocení srozumitelnosti řeči jeví být účinným nástrojem screeningu dětí s narušenou foneticko-fonologickou jazykovou rovinou v raných stádiích. Pro klinickou praxi má škála dle našeho názoru největší potenciál v oblasti vyhledávání dětí s rizikem narušené komunikační schopnosti v rámci mateřských škol či ambulancí lékařů pro děti a dorost a k jejich včasnému odeslání ke klinickému logopedovi k podrobnějšímu vyšetření.

V rámci pilotní studie byla škála ověřována na výzkumném souboru 26 dětí, a to bez narušené komunikační schopnosti (tzv. kontrolní skupina, $n = 18$) a s diagnózou Specifická porucha artikulace řeči (dle MKN-10 kód F80.0; tzv. klinická skupina, $n = 8$). Podařilo se prokázat dobrou validitu (pro celý výzkumný soubor $r_s = 0,47$) a test-retestovou reliabilitu (spolehlivost) škály ($r = 0,89$ pro celkové skóre ICS škály; $r = 0,92$ pro výpočet procenta správně vyslovených konsonantů). Diskriminační schopnost se, pravděpodobně z důvodu malého počtu dětí v klinické skupině, nepodařilo prokázat ($U = 58$, p -hodnota $= 0,45$). Bližší informace k použitým metodám viz Švecová, Václavíková, 2020 [in print]. Definitivní česká verze škály bude zpracována metodou „forward-backward translation“ a dále ověřena na větším výzkumném souboru dětí předškolního věku.

Shrnutí

V současné logopedii jako vědě založené na důkazech je nezbytné zabývat se tvorbou diagnostických nástrojů pro osoby s narušenou komunikační schopností. Předkládaný příspěvek prezentuje čtyři diagnostické nástroje (zcela nové či adaptované ze zahraničí) určené pro děti a/nebo dospělé osoby. Kvalitní metodologické zpracování těchto materiálů je prioritou. Věříme, že si najdou své uplatnění (nejen) v klinické praxi logopedů a pomohou se stanovením přesných diagnostických závěrů.

⁶ Na překladu a následné adaptaci testu se podílely Mgr. Lenka Vosičková a Mgr. Jitka Kaulfuss.

⁷ Příklady otázek pro rodiče k hodnocení: 1) Rozumíte vy vašemu dítěti?; 2) Rozumí vašemu dítěti jeho kamarádi?; 3) Rozumí vašemu dítěti cizí lidé? aj.

Literatura

BOLCEKOVÁ, E., PREISS, M., KREJČOVÁ, L. *Token test pro děti a dospělé*. Otrokovice: Propsyco, 2015.

BUNTOVÁ, D. Škála hodnotiaca zrozumiteľnosť reči v kontexte: *Slovak*. Comenius University, Slovakia, 2013. Dostupné z: https://cdn.csu.edu.au/__data/assets/pdf_file/0006/569148/ICS-Slovak.pdf

BUNTOVÁ, D., GÚTHOVÁ, M. Narušenie zvukovej roviny reči – artikulačná porucha, fonologická porucha. In KEREKRÉTIÓVÁ, A. a kol. *Logopédia*. V Bratislave: Univerzita Komenského, 2016, 57–81. ISBN 978-80-223-4165-3.

- CAPLAN, D. *Syntactically based sentence comprehension in aging and individuals with neurological disease*. In van GOMPEL, ROGER, P. G. (Ed.). *Sentence processing*. New York, NY, US: Psychology Press, 2013. ISBN 978-0-203-77283-6.
- DE RENZI, E., VIGNOLO, L. A. The Token Test: a sensitive test to detect receptive disturbances in Aphasics. *Brain: A Journal of Neurology*, 1962, 85(4), 665–678. DOI: 10.1093/brain/85.4.665.
- GETZ, S. J., LEVIN, B. Cognitive and Neuropsychiatric Features of Early Parkinson's Disease. *Archives of Clinical Neuropsychology* [online]. 2017, 32, 769–785 [cit. 1. 11. 2019]. DOI: 10.1093/arclin/acx091.
- KERTESZ, A., HARCIAREK, M. Primary progressive aphasia. *Scandinavian Journal of Psychology* [online]. 2014, 55, 191–201 [cit. 27. 10. 2019]. DOI: 10.1111/sjop.12105.
- KOŠŤÁLOVÁ, M. *Jazykové aspekty u pacientů s roztroušenou sklerózou* [přednáška]. Bratislava: Slovenská asociácia logopédov. Neurogénne poruchy komunikácie, 18.–19. 10. 2019.
- KOŠŤÁLOVÁ, M. *Vyšetření fatických funkcí – nové možnosti* [přednáška]. Vysoké Tatry: Slovenská asociácia logopédov. XVI. medzinárodná logopedická konferencia SAL, 11.–13. 10. 2018.
- KROKER, C. *Aphasie-Schnell-Test* (3. Aufgabe). Idstein: Schulz-Kirchner Verlag, 2006. ISBN 978-3-8248-0839-7.
- MARKOVÁ, J. et al. *Analýza porozumenia viet v slovenčine: test porozumenia viet s normami*. Bratislava: Univerzita Komenského, 2015. ISBN 978-80-223-3797-7.
- MARKOVÁ, J. et al. Porozumenie viet u slovensky hovoriacich pacientov s Parkinsonovou chorobou. *Cesk Slov Neurol N* [online]. 2018, 81/114(1), 60–64 [cit. 27. 10. 2019]. DOI: 10.14735/amcsnn201860.
- MARKOVÁ, J. et al. Sentence comprehension in Slovak-speaking patients with Alzheimer's disease. *International Journal of Language and Communication Disorders* [online]. 2017, 52(4), 456–468 [cit. 26. 10. 2019]. DOI: 10.1111/1460-6984.12284.
- MARSHALL, CH. R. et al. Primary progressive aphasia: a clinical approach. *Journal of Neurology* [online]. 2018, 265, 1474–1490 [cit. 27. 10. 2019]. DOI: 10.1007/s00415-018-8762-6.
- MCLEOD, S., HARRISON, L. J., MCCORMACK, J. Intelligibility in Context Scale: Validity and reliability of subjective rating measure. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research* [online]. 2012, 55(2), 648–656 [cit. 26. 10. 2019]. Dostupné z: <https://researchoutput.csu.edu.au/ws/portalfiles/portal/8850615/42883postpub.pdf>
- MIKUDOVÁ, H. *Pragmatická jazyková rovina u osob s poruchami autistického spektra*. Olomouc: Pedagogická fakulta univerzity Palackého v Olomouci, 2014. [Diplomová práce]. Vedoucí práce: A. Říhová.
- SEIDLOVÁ MÁLKOVÁ, G. Vzniká nová diagnostická baterie pro posuzování jazykových znalostí a dovedností dětí předškolního a raného školního věku. *Listy klinické logopedie* [online]. 2019, 1 [cit. 1. 11. 2019]. ISSN 2570-6179. Dostupné z: http://casopis.aklcr.cz/subdom/casopis/wp-content/uploads/2019/06/19_0151_Listy_klinicke_logopedie_5_43-44.pdf
- SMOLÍK, F. et al. *Dotazník vývoje komunikace II*. Univerzita Karlova: Filozofická fakulta, 2017. ISBN 978-80-7308-753-1.
- SONKAYA, A. R., BAYAZIT, Z. Z. Language Aspects of Patients with Multiple Sclerosis. *Eurasian Journal of Medical Investigation* [online]. 2018, 2(3), 133–138 [cit. 27.10.2019]. DOI: 10.14744/ejmi.2018.96158.
- ŠVECOVÁ, E. Komunikace, sociální dovednosti a jejich vývoj u dětí s poruchou autistického spektra se zaměřením na pragmatickou jazykovou rovinu. In: MAIEROVÁ, E., VIKTOROVÁ, L., DOLEJŠ, M., DOMINIK, T. (Eds.) *PHD EXISTENCE 2019. „Tělo a mysl“*. Česko-slovenská psychologická konference (nejen) pro doktorandy a o doktorandech. *Sborník odborných příspěvků* [online]. Olomouc: Univerzita Palackého, 2019, s. 127–136. [cit. 1. 11. 2019]. ISBN 978-80-244-5544-0. Dostupné z: https://phdexistence.cz/wp-content/uploads/2019/09/2019_konecna-1.pdf
- ŠVECOVÁ, E., VÁCLAVÍKOVÁ, L. Hodnocení srozumitelnosti řeči u dětí předškolního věku: preliminární studie. In: VITÁSKOVÁ, K. et al. *Výzkum specifických parametrů řeči, jazyka, komunikace a odchylek orofaciálních procesů v kontextu logopedické diagnostiky a terapie*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2020 [in print].
- ŠVECOVÁ, E., VITÁSKOVÁ, K. Pragmatics of communication in preschool and younger school-aged children. *Iceri2019 Proceedings*. IATED, 2019. ISBN: 978-84-09-14755-7 [in print].
- VÁCLAVÍKOVÁ, L. Diagnostika percepce mluvené řeči u osob s neurogenními poruchami komunikace. *E-pedagogium* [online]. 2018, 3 [cit. 26. 10. 2019]. Dostupné z: https://www.pdf.upol.cz/fileadmin/userdata/PdF/ePedagogium/e-Pedagogium_3-2018online.pdf
- VÁCLAVÍKOVÁ, L. Hodnocení poruch porozumění řeči prostřednictvím Testu porozumění větám. In: MAIEROVÁ, E., VIKTOROVÁ, L., DOLEJŠ, M., DOMINIK, T. (Eds.). *PHD EXISTENCE 2019 Česko-slovenská psychologická konference (nejen) pro doktorandy a o doktorandech*. *Sborník odborných příspěvků* [online]. Olomouc: Univerzita Palackého, 2019, s. 61–66 [cit. 26. 10. 2019]. ISBN 978-80-244-5544-0. Dostupné z: https://phdexistence.cz/wp-content/uploads/2019/09/2019_konecna-1.pdf
- VÁCLAVÍKOVÁ, L., KAULFUSS, J. Afaziologický screeningový test (ASTcz): preliminární studie. In: VITÁSKOVÁ, K. et al. *Výzkum specifických parametrů řeči, jazyka, komunikace a odchylek orofaciálních procesů v kontextu logopedické diagnostiky a terapie*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2020 [in print].

VÁCLAVÍKOVÁ, L. Test porozumění větám: tvorba normativních hodnot. In: VITÁSKOVÁ, K. et al. Výzkum specifických parametrů řeči, jazyka, komunikace a odchylek orofaciálních procesů v kontextu logopedické diagnostiky a terapie. Olomouc: Univerzita Palackého, 2020 [in print].

VITÁSKOVÁ, K. Evaluation of Motor and Oral-motor Imitation in the Context of Pragmatic Communication Assessment in Children with Autism Spectrum Disorder, Mild Intellectual Disability, Specific Language Impairment and Typical Population. *Logopedia Silesiana*, 2017, 6. 15–26.

VITÁSKOVÁ, K., KYTNAROVÁ, L. Pragmatická jazyková rovina u osob s poruchami autistického spektra: (hodnocení pragmatické jazykové roviny u osob s poruchami autistického spektra z pohledu logopeda). Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. ISBN 978-80-244-5214-2.

VITÁSKOVÁ, K., KYTNAROVÁ, L. *Pragmatická jazyková rovina u osob s poruchami autistického spektra. (Hodnocení pragmatické jazykové roviny u osob s poruchami autistického spektra z pohledu logopeda)*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2017a. 164 s. ISBN 978-80-244-5214-2.

VITÁSKOVÁ, K., KYTNAROVÁ, L. *The evaluation of pragmatic level of language in children with autism spectrum disorder*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2017b. 170 s. ISBN 978-80-244-5215-9.

VITÁSKOVÁ, K., KYTNAROVÁ, L. The Role of Speech and Language Therapist in Autism Spectrum Disorders Intervention – An Inclusive Approach. In: Fernandes, F. D., M. (Ed.), *Advances in Speech-language Pathology*. Rijeka: InTech, 2017c, 355–370. ISBN 978-953-51-3510-4. DOI: 10.5772/intechopen.70235.

VITÁSKOVÁ, K., MIRONOVA TABACHOVÁ, J. The evaluation of sensory integration and partial pragmatic communication abilities in children with autism spectrum disorders with the application of a new evaluation material: speech-language therapy approach. *Logopedia Silesiana*. 2019, 8 [in print].

VITÁSKOVÁ, K., ŠTEFKOVÁ, V., KYTNAROVÁ, L. La importancia del estudio de los trastornos del nivel pragmático del lenguaje en el contexto educativo actual: el trastorno del espectro autista. In: Hinojo Lucena, F. J., Aznar Díaz, I. y Cáceres Reche, M. P. (Eds.) *Innovación e investigación educativa en la era digital. Avances en recursos TIC e innovación educativa*. Madrid: Dykinson, 2019. 161 s. E-book. ISBN 978-84-1324-355-9.

WALSH, B., SMITH, A. Linguistic Complexity, Speech Production, and Comprehension in Parkinson's Disease: Behavioral and Physiological Indices. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research* [online]. 2011, 54, 787-802 [cit. 27.10.2019]. DOI: 10.1044/1092-4388.